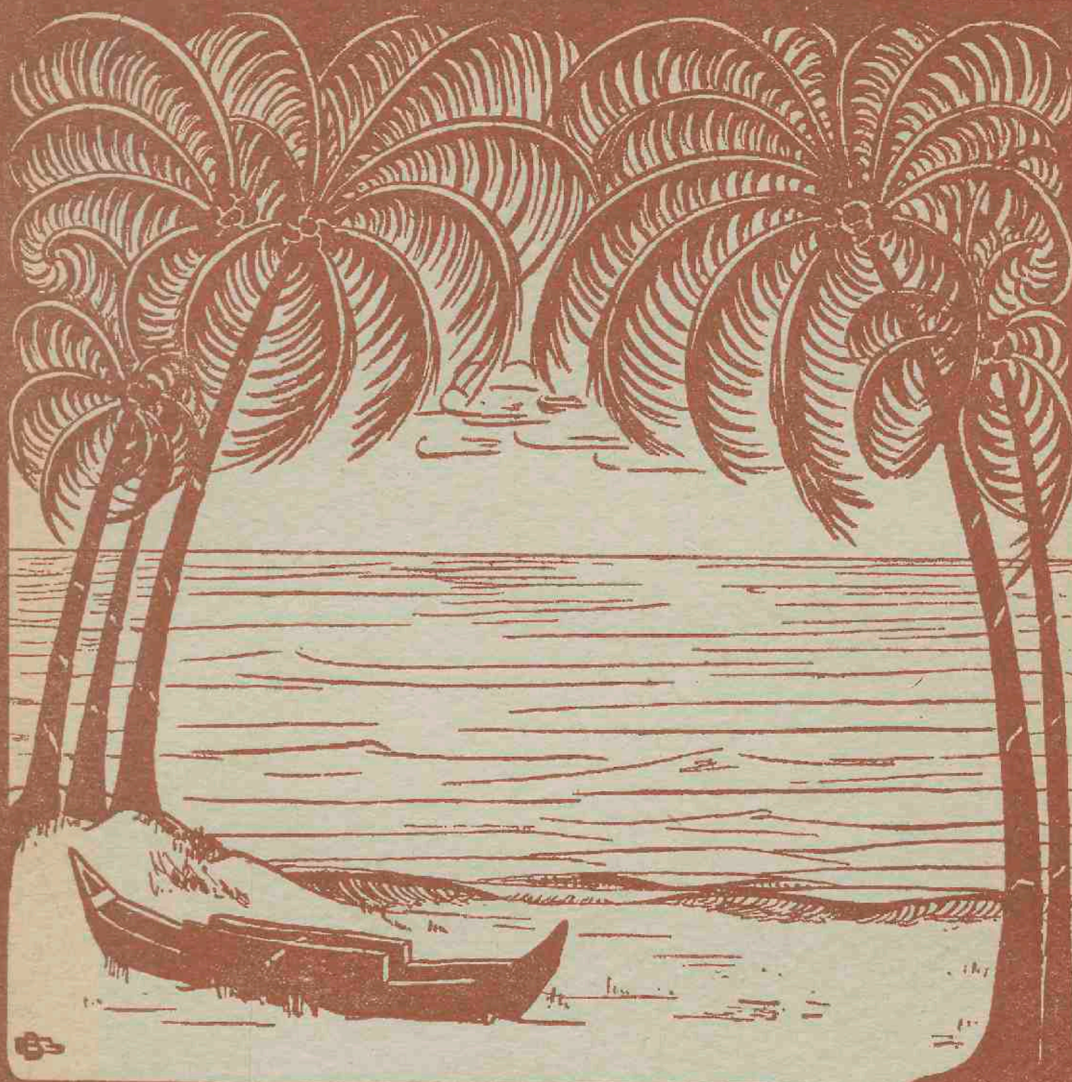

·EEN·OFFER·DER·ZEE·

·H·KRAYER·VAN·AALST·

EEN OFFER DER ZEE

DIT BOEKJE IS VERSIERD MET MOTIEVEN ONTLEEND AAN DE MERKWAARDIGE TROPISCHE FAUNA DER CERAM-ZEE

VOOR DE VISCH-MOTIEVEN WERDEN GEBRUIKT: ACANTHURUS UNICORNIS ZANCLUS CANESCENS – ROOSEVELTIA BRIGHAMI – CHAETODON SETIFER JULIS FLAVOVITTATA – CHAETODON FREMBLII – TRYGON PASTINACA JULIS PULCHERRIMA en TEUTHIS ACHILLES

DE SCHRIJVER WAS JAREN WERKZAAM OP HET EILAND CERAM, IN DIENST DER INDISCHE PROTESTANTSCHE KERK – HIJ IS DE PENDÉTA VAN HET VERHAAL – ALLES WAT HIJ VERTELT BERUST OP FEITEN

HET EILAND CERAM MET ZIJN ONGEVEER 90.000 BEWONERS, IS ZOO GROOT ALS HALF NEDERLAND EN LIGT MET HET KLEINERE BOEROE TUSSCHEN CELEBES EN NIEUW-GUINEA

EEN OFFER DER ZEE

SCHETS UIT EEN JONG-CHRISTELIJKE GEMEENTE OP SERAM

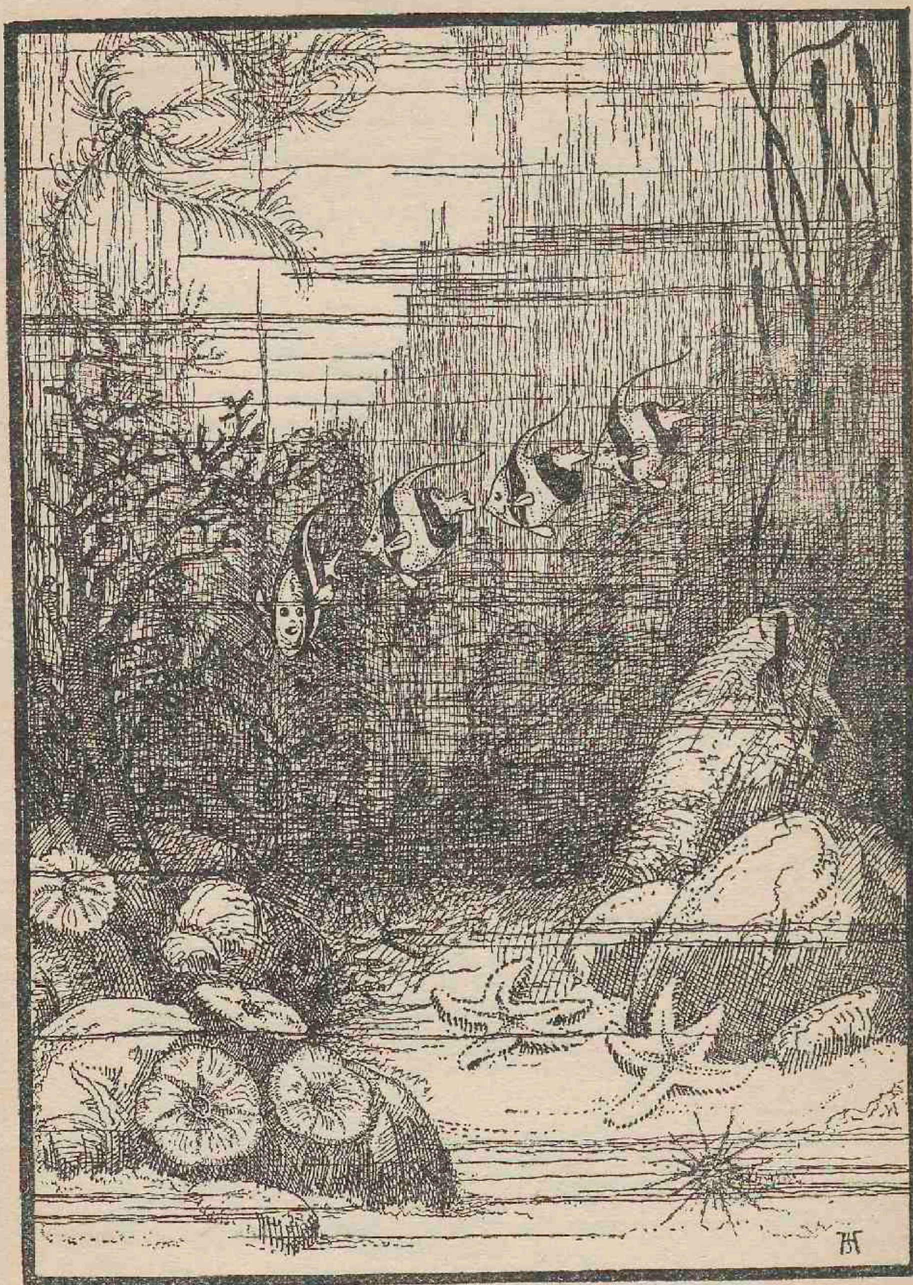
DOOR

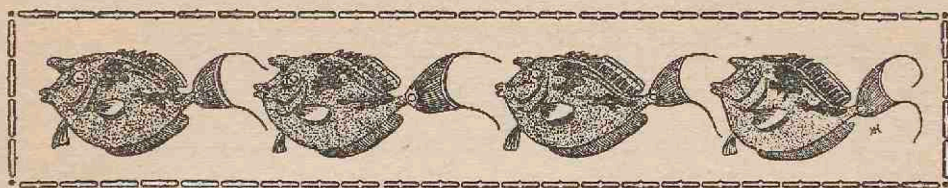
H. KRAYER VAN AALST

UITGEGEVEN DOOR DE N. V. ALGEMEENE BOEKHANDEL VOOR INWENDIGE EN UITWENDIGE ZENDING TE 's-GRAVENHAGE

[1922]

Als opaal, zoo glansden vol beweeglijke kleuren, de spelende visschen, met roeiende vinnen en wrikkenden staart. Van de heuvels der zeetuinen lieten zij zich zakken en zweefden langs de bochtige straten van begroeide koralen.

Anemonen met koninklijke kronen van rood en van purper, en zeewieren als slanke gitzwarte lijnen, wiegelden zachtkens heen en weer.

In allerlei vormen en met vele schakeering van kleuren, zwommen de visschen heen en weer door de poorten en deuren van fantastisch-blauw-lichtende grotten, — groote marine-blauwe zeesterren, lange oranje-roode en sepia-bruine slakken lagen bewegingloos op de witte zandplekken tusschen de koralen in.

Met oogen als zwarte karbonkels, keek de zandkleurige rog loerend rond, zijn lange staart met den gevaarlijken giftigen doorn, gereed voor een slag.

Grijs-blauw-schemerige kwallen, met haar zilveren franje-draden dreven mee met den zacht-glijdenden stroom.

Een felle zon, brandde boven den spiegel van het

water en schoot gebroken stralen-bundels, in trillende kleuren, naar de diepten der zee.

In rustige breede deiningen, bewoog zich de oppervlakte van het water; geen briesje deed eenige rimpeling komen over het gelaat van de sluimerende zee.

Als in een statigen optocht, met zijden banieren en purperen vanen, zwommen de visschen, bewoners der Seramsche zee-tuinen, langzaam in rijen. Hunne bekken murmelden geluidlooze woorden; hun kieuwen openden zich en sloten zich — al maar weer open en dicht — en hun oogen glansden aan beide kanten van hun zilveren, gouden of opalen kop. En daarachter, krioelde een school van hun jongen, van kleur bijna één met de omgeving, maar toch zichtbaar voor het sterk spiedend oog. Zij roeiden naar boven met rustige slagen van hun borstvin en met nauw merkbare trilling van hun wuivenden staart.

Een oranje-glans van roode rugvinnen en een blauwe schemering van zilveren koppen en happende bekken, kwam boven de deinende, glanzende zee en dreef in rustig bewegen.

Daar, schoot plotseling met een plons en met een schuimenden slag der ontelbare staarten, de geheele schaar naar beneden, geschrokken voor een prauw, die van de kust werd geroeid.

Aan het strand stond een jonge vrouw, met haar kind op den arm. Zij wuifde met de vrije hand en keek uit in de

verte naar haar man, die achter in zijn boot zat en die met krachtige hand de pagaai als een roer gebruikte.

Voorin zaten twee jonge knapen; zij roeiden en schepten het water, op de maat van hun weemoedigen zang. Het zeil lag opgerold langs een der zijden aan de kant van de boot en de mast stond overeind.

Amat O! Amat O!*) hoorde de man aan het roer, heel uit de verte. Vroolijk zwaaide hij met zijn pagaai, als een groet voor zijn vrouw en zijn kind.

Langzaam, keerde Nine weer naar huis terug, haar kind nog op den arm. Zij sprak met vleiende woordjes en zoete geluidjes tegen den kleine, die nieuwsgierig rond keek langs de beschaduwde wegen en zijn vuistje aan moeders hals had gelegd. Het was zoo gewoon in het dorp, dat de mannen naar zee gingen en de vrouwen na het afscheid weer tehuis kwamen. Men sloeg geen aandacht meer op het vertrek van een man en een paar jongens. Aandacht schonk men dus ook niet aan Nine, die langzaam terug ging naar haar erf en straks weer naar haar tuin zou gaan om te wieden of te oogsten.

Nine woonde in een ander dorp, in het huis van haar moeder, toen haar man haar trouwde.

In dat dorp had zij vele vriendinnen. Daar behoorde zij tot de jonge meisjes, die gaarne door de ouden

*) Van „Salamat" = Heil.

gezien worden, omdat zij altijd vriendelijke woorden hebben en een lachenden mond.

Zij was een zonnige verschijning; haar kleine tengere handen waren steeds tot helpen gereed.

Haar moeder was een weduwe en stamde uit een geslacht van vrome Christenen. Zij had Nine met de hand op het hoofd gezegend, toen deze heenging om Epa te volgen naar het dorp, dat aan de overzijde der baai, onder de palmen lag te droomen, en waar de witte huisjes en de groote kerk, met glanzende ruiten ver in zee blonken.

Vanaf het eilandje Kasa, kon men die ruiten soms zien, als rood-gloeiende oogen. Daar kon men ook zien, de stil-vredige huisjes en de kronen van de palmen aan het witte strand, waar de golven nu zongen en fluisterden, met geheimvolle stemmen, en een dunnen band vlochten van wit-oplichtend schuim.

Ina Paroena, de „Vrouw van de Zee", was als een wachtende ernstige bruid, nu Nine's man in zijn ranke boot was uitgevaren. Rustig haalde zij adem; het was te zien aan de regelmatige deining. En als door hare armen omvangen, werd de boot voortgedragen als een lichte kostbare last.

De blauw-fonkelende zee had Epa reeds vaak gedragen, over gladde banen. Maar meermalen ook was hij op en neer geworpen door dansende baren, en had de „Vrouw van de Zee" hem juichend het schuim in zijn

haren geworpen, en het zilte water langs zijn lichaam doen druipen, als hij met half toegeknepen oogen en met krachtigen arm, zijn boot recht instuurde tegen de golven.

Wat spatte en klaterde het water dan tegen den boeg op; wat schoot het bruischend langs hem heen!

Met witte krullende koppen, kwamen zij dan aanrollen die golven. In hare armen, hief dan de „Vrouw van de Zee" hem op met zijn prauw, om hem dan weer in wit-geaderde en blauw en groen glanzende dalen, te laten glijden.

Het was soms of *Ina Paroena* hem spelend naar beneden wilde trekken, naar die geheimzinnige diepten, waar in schemerig licht de kleurige tropenvisschen glansden.

„Epa, je krijgt nog eens een ongeluk" werd hem wel eens gezegd, als men gezien had, hoe in de verte zijn boot als een klapperdop op en neer danste. Maar dan lachte hij vroolijk, en zei: „Ina Paroena wil mij omarmen; maar ik houd meer van mijn vrouw".

Epa woonde in het dorp waar hij geboren was; daar was nu ook zijn kleine geboren. In zijn atap huisje *) woonde het heerlijkst geluk.

Maar nu Nine's man weg was, scheen het zoo leeg in haar kamer; zij drukte haar kind vast aan haar borst

*) Een huisje waarvan de wanden en dak gemaakt zijn van de bladeren van den Sagoe-palm.

en zuchtte, terwijl zij de kleine in gedachten liefkoosde. Epa zou niet lang weg blijven, hoogstens een tiental dagen, overlegde zij. Varen kon hij als geen ander. Bovendien, het was nog de goede tijd; bezorgd behoefde zij zich niet te maken. Morgen zou hij bij haar moeder zijn en de lading van zijn boot aan land brengen: sagoe die hij geklopt, visch die hij gevangen, groenten die zij met zorg gekweekt had.

De zon was in het zenith gekomen, de warmte werd groot in het dorp. Trillend brandde de lucht boven de wegen; amechtig hingen de bladeren neer boven het erf. Een groote stilte lag over de huizen en tuinen. Op hun bank lagen de mannen en vrouwen te rusten in de schaduw van huis en van struik.

Als naalden staken de zonnestralen; pijnlijk was het scherp wit licht voor de oogen van menschen en dieren.

Maar Nine zat in de koelte van haar kamertje en naaide aan een lapje wit katoen; haar kind lag naast haar, op een van pandan-bladeren gevlochten mat. Het sliep met de armen omhoog, de handjes samengeknepen.

Hare gedachten bleven op zee bij haar man en de beide jolige knapen, die het zoo warm zouden hebben.

Dan gingen hare gedachten verder over zee, naar hare moeder, die al zoo oud werd en reeds gebogen

ging; bij wie de grijze haren langs de slapen lagen en wier handen gerimpeld en krom waren van het werk.

Ja, morgen zou Epa bij moeder zijn. Hij was een krachtig roeier met zijn gespierde armen, waarop de pezen als koorden lagen. Wat zou moeder blijde zijn als zij hem zag. En wat zou zij in haar schik zijn met de geschenken die zij had gezonden!

Haar mond en haar oogen lachten, toen zij in liefde dat alles overdacht.

Naast het hoofdkussen van haar kind, lagen eenige leege garen-klosjes. Er lag ook een pop, waarmee de kleine het liefste speelde. Hij kon niet gaan slapen of de pop, zijn „mooie Eta" *) moest in zijn armen liggen. Hij omhelsde haar dan, en gaf haar zoete lieve woordjes, die hij van moeder geleerd had; maar in klanken die alleen moeder kon verstaan: Bae! Bae **)! En dan met pop in zijn armpje legde hij zijn kopje om, sloot zijn oogjes en sliep hij rustig in.

Pop gleed dan wel eens weg en viel naast hem neer, of kwam als de kleine zich omkeerde, wel eens in de verdrukking. Maar dat hinderde niet, want Moeder had de pop zelf gemaakt van allerlei kleurige lappen, en neus, mond en ooren in het aangezicht geteekend.

Steeds staarde de pop wonderlijk vreemd, met grijnzend verbazen, de kleine aan. Het eene oog was grooter

---

*) Verkorting voor „boeneka" = pop. — **) Kinder-praat voor „baik". — Afkorting voor: „malan baik" = slaap wel.

dan het andere en zijn neus was stomp als een kaars.

Neen, 't was geen mooie pop. Toch zorgde Nine voor haar, en redde zij haar vele malen het leven, omdat het 't liefste speelgoed van de kleine was.

Nine moest thans naar de pop kijken, waarover Epa zoo vaak en zoo spottend kon lachen.

Voor eenige weken, had hij bij den Chinees in het dorp, een mooie pop gekocht, een met mooi-opgemaakte echte haren en met schuin gepenseelde wimpers en oogen. Het was sprekend een Japansch meisje, zooals die in Ambon wel loopen, met zijden kimono en om haar middel een breede sjerp, met lange neerhangende haren en vuurrooden strik. Maar de kleine had zijn oude onooglijke pop er niet voor willen ruilen, en het zoet-lachend Japansch meisje van zich gestooten.

„Begrijp je zoo'n kind nu, Nine?" had Epa gezegd. „Het heeft liever die pop van lappen, dan een echte met glazen oogen".

„'t Komt zeker, dat zijn hartje de oude pop lief heeft", was toen haar antwoord geweest. Zij had er vriendelijk bij gelachen, want zij dacht tevens aan Epa's trouw tegenover haar.

Epa droeg Nine als op de handen. Hij was zelfs niet verlegen om uit de bron water voor haar te scheppen, en de groote gevulde „belangan"*) naar huis te brengen, of de kleine door het dorp te dragen

*) Steenen waterkruik.

en aan den oever der beek te baden, als Nine het zoo druk had met ander werk. Dan glimlachte vaak de mannen en riepen een spottend woord. En een oude vrouw, met een verbitterde ziel, zei eens: „Nou, „nou, jij hebt je man ook aan het lijntje hoor! Die „van mij liet *mij* vroeger de pakken sagoe dragen, laat „staan, dat hij een *belangan* water naar huis bracht. „Pas maar op, dat het altijd zoo blijft. Hij verwent „je, of je de dochter van een Regent bent, en je „bent toch ook maar een armoedig dorpskind, en je „eet toch ook niet anders, dan sagoe-pap en visch".

De jaloezie van die oude vrouw, had haar toen beleedigd. Zwijgend was zij thuis gekomen. — Ook de spot van de mannen griefde haar. — Maar als zij dan Epa, niet toe wilde staan water te halen, zette hij de *belangan* neer en nam *haar* in zijn krachtige armen, en tilde haar op.

Eens had een buurvrouw dit gezien. Het bloed was Nine naar de wangen geschoten. Met angstige stem fluisterde zij toen: „Epa! Epa!" Zij was toen in haar kamer gevlucht en bond met haastige bewegingen haar haarwrong weer tezamen, die los gegaan was. En Epa stapte lachend de deur uit.

Even later hoorde zij die buurvrouw aan vriendinnen vertellen: „Zeg! weet je dat Epa zijn vrouw ook „al slaat?" En een ander zei: „Och, och, het is wat „te zeggen! Maar zij zal het er wel naar gemaakt „hebben; want die Epa is anders wel een goeiert".

Stoeien tussschen man en vrouw kwam in het dorp niet voor. Wel, dat nu en dan, man en vrouw met elkaar vochten — maar zonder woorden, zonder kijven of schelden. Dan liep men elkaar zwijgend na, alsof het een krijgertjesspel was. En het was ook een „krijgen"; maar met booze oogen en wild grijpende handen; totdat men tenslotte elkander aanpakte, steeds zorgend dat anderen het niet zouden zien of hooren.

Die Epa was zoo sterk! Als hij zijn groote handen opende en zijn armen uitstrekte, en Nine zijn tintelend oog zag, en zijn borstkas zich spande van diep ademhalen, als om nog meer kracht te verzamelen, riep zij reeds vóór hij haar in zijn armen nam, met een fijne trilstem: „Voorzichtig! Voorzichtig! Je bent toch zoo „sterk!" Maar hoewel een beetje angstig gaf zij zich juichend aan hem over. Met haar tengere handen hield zij zich dan vast aan zijn hals.

„Je bent als een veertje. Ik zou je de bergen op kunnen dragen", lachte Epa dan en plagend deed hij soms of hij haar naar buiten wilde dragen, den zonnigen weg op. En dan was zij zoo bang, dat hij het nog eens zou doen, en dan zouden alle menschen het zien en zij vreeselijk verlegen zijn. — Want Epa durfde alles.

Al het geld dat hij verdiende, mocht zij steeds bewaren. Voor zich zelf nam hij heel weinig. Alleen wat voor zijn kerkgang en een beetje tabak. Toen hij

nu van huis ging had hij nog gezegd: „Kom Nine, heb je nog een *ringgit* *) om aan moeder te brengen?"

De kleine sloeg zijn oogen op en keek in de kamer rond. Hij zocht moeder die peinzend bij het raam zat, het naaiwerk op de schoot, de handen daarover gevouwen.

Toen zijn oogen haar zagen, stak de kleine zijn armen uit en riep: „Ina awea!" Ina awea! **) Ine stond op, nam het kind in haar armen en ging weer voor het raam zitten. Zij hield hem tegen zich aan gedrukt tot hij goed wakker zou wezen. Zijn oogen sloten zich weer, zijn hoofd leunde op haar schouder. Toen in eens, was hij wakker, en vroeg: „Tata, Tata?" ***)

„Tata, vaart met zijn boot over de zee naar Grootmoeder. Morgenavond, zal hij bij grootmoeder zijn. Dan vertelt hij veel van zijn kleine jongen, en grootmoeder luistert en is blij".

Maar het kind begreep haar nog niet; het keek rond en bleef bij zijn meening, dat Vader moest komen.

Op den weg, zag Nine de pendéta. Hij ging over haar erf; zou hij haar huisje binnengaan? Ja, daar kwam hij. Zij stond op van haar stoel. Met den

---

*) Rijksdaalder. **) Moeder kom hier! ***) Vader.

kleine op haar arm, ging zij naar de deur, om hem te ontvangen.

De pendéta had haar getrouwd en had bij de geboorte van de kleine geholpen, toen de wijze vrouw van het dorp radeloos stond. Hij had de kleine gedoopt op een feestelijken Zondag-ochtend, toen de zee evenzoo glansde als dezen morgen, en banden legde langs de blinkende kust van email-groene planten en van de neerzwevende bloesemblaadjes der zachtritselende kokospalmen.

„Dag Nine! Hoe gaat het? Ik kom je eens opzoeken. Mag ik bij je komen?"

„Ja, Heer! Komt u binnen"!

De pendéta bukte, ging de lage deur door en kwam in het kamertje, waar Nine bij het raam gezeten had en de mat op den grond lag.

Daar stonden drie stoelen en een kleine vierkante tafel. Langs den wand hingen wat mode-platen uit een Gracieuse van eenige jaren geleden; bladzijden uit een prijscourant van Beaumontgeweren; een goedkoope spiegel, met slecht glas. Daaronder stond een rustbank, bedekt met een mat, waarin zwarte fantastische lijnen gevlochten waren. Een kleine petroleum-lamp, versierd met groene en roode „sneeuwballen" van papier, hing aan een dik touw van *gemoetoe* *) en

*) Touw gedraaid van de vezel van den arèn-palm.

daaronder, op tafel, stond een wijn-flesch, gehuld in een foudraal van gehaakt garen. Witte schuifgordijntjes van tulle, hingen voor de ramen; de deur naar de slaapkamer, was verborgen achter een breed gordijn van cretonne, bedrukt met groote chrysanten.

Het was koel en frisch in het huisje.

„Nine, ik kom je eens opzoeken en hooren hoe het jou en de kleine gaat. Epa is zeker naar je moeder. Hij zal daar morgen wel zijn. Van morgen heb ik hem af zien varen. Hoe lang blijft hij weg?"

„Ongeveer veertien dagen, Heer. Hij dacht eerst van tien dagen; maar hij wil het huis van moeder ook wat herstellen; een nieuw dak van atap moet er noodig op.

„Zoo, dat is een heele tijd van eenzaamheid voor je. Maar toch weer niet lang, omdat je weet dat hij bij Moeder is en haar helpt".

„Epa wilde eerst dat ik mede ging, om moeder te helpen met koken, want al de mannen die helpen, krijgen te eten. Maar ik zei: „Och, laat maar; want de rijst is bijna rijp en de tuin moet verzorgd worden. Als wij beiden zoo lang weg zijn, breken de koeien van den Wijkmeester door de omheining, en wordt onze oogst vertrapt. U weet, als we klagen, dan zegt hij: „Je hadt maar een sterkere omheining moeten maken".

Eergisteren hebben de koeien van hem den mais-tuin van Ena vertrapt en toen zij schreiend kwam klagen, wierp hij haar een gulden voor de voeten. Wat is een gulden en wat is haar oogst?"

„Ik zal eens naar den Wijkmeester gaan, Nine, en daarover spreken".

„O, doe dat niet Heer! Want dan is morgen haar erf niet schoon, en overmorgen is haar huis te oud, en de volgende week is er weer wat anders".

„Als de oude vrouw bij mij komt klagen, zal ik tòch gaan, en den Wijkmeester zal ik waarschuwen, om haar geen overlast aan te doen. Het Bestuur wil niet, dat iemand onderdrukt wordt. — Maar, waar is de koewachter dan geweest?"

„Sinds twee maanden, heeft hij geen koewachter meer, Heer. — Ja, ik was wel gaarne mee gegaan". — Nine trooste zich zelve en dapper voegde ze er aan toe: „Ik ben wel vaker alleen Heer; laatst was Epa nog drie maanden met u op reis".

„Ja Nine, de groote reis duurt altijd lang; maar veertien dagen duren ook lang, als men elkander niet ziet en niet met elkaar kan spreken. Mijn vrouw zendt mij, om eens naar je te kijken en als jij je eenzaam voelt, zooals de vorige keer, mag je altijd komen en als je wat noodig hebt, zal mijn vrouw je wel helpen".

Zacht glansden hare oogen en vriendelijk lachte haar mond, toen zij dadelijk antwoordde: „Njonja is heel goed voor mij, Heer. Toen u de vorige keer Epa meenam, op die maanden-lange reis, was zij hier vaak 's avonds. Zij zelve was bedroefd en toch kon zij mij zóó troosten, dat ik ophield met schreien. Het was voor het eerst dat Epa zoo lang van mij heen ging.

Drie maanden is lang; maar veertien dagen is ook lang".

„Het is heerlijk Nine, als men veel van elkaar houdt en dan doet scheiden altijd pijn. Het is goed Nine, dat wij pijn hebben als wij scheiden en dat ons hart verlangt. Dan bidden wij ook met meer aandringen en vuur tot den Heer, die de bron is van ons geluk. Hij maakt dan onze liefde teerder en zachter. Wij gaan milder denken, onderzoeken ons zelven ook meer, en denken aan al het mooie en schoone dat we in elkander vinden. Maar ook zoeken wij alles op, wat dat mooie en schoone zou kunnen vernietigen. En wij zijn ook waakzaam, dat de domme koebeesten de omheining van onzen tuin niet verbreken; want onbarmhartig zullen zij de zonnekinderen vertrappen. Ik bedoel, domme en brutale en vleiende mannen en fluisterende vrouwen. En ook bedoel ik oogenblikken van drift".

„Ja, Heer, ik ben wel eens driftig geweest; ik was te veel gewend aan Epa's geduld. Met anderen heeft hij niet veel geduld, maar met mij altijd. En als ik zoo alleen ben, vraag ik mij af, waarom ik niet aardiger tegen hem was. Dan verlang ik nog meer naar hem, en als hij dan komt, is het feest en blijdschap en is alle leed weer vergeten. Dan vertel ik hem alles van mijn peinzen en denken: verhaal ik ook alles van de kleine, die nu al naar hem verlangt en naar hem vraagt. Epa vertelt mij dan ook alles en vaak hebben wij het zelfde gedacht".

„Dit is de geestelijke kracht van je beider liefde

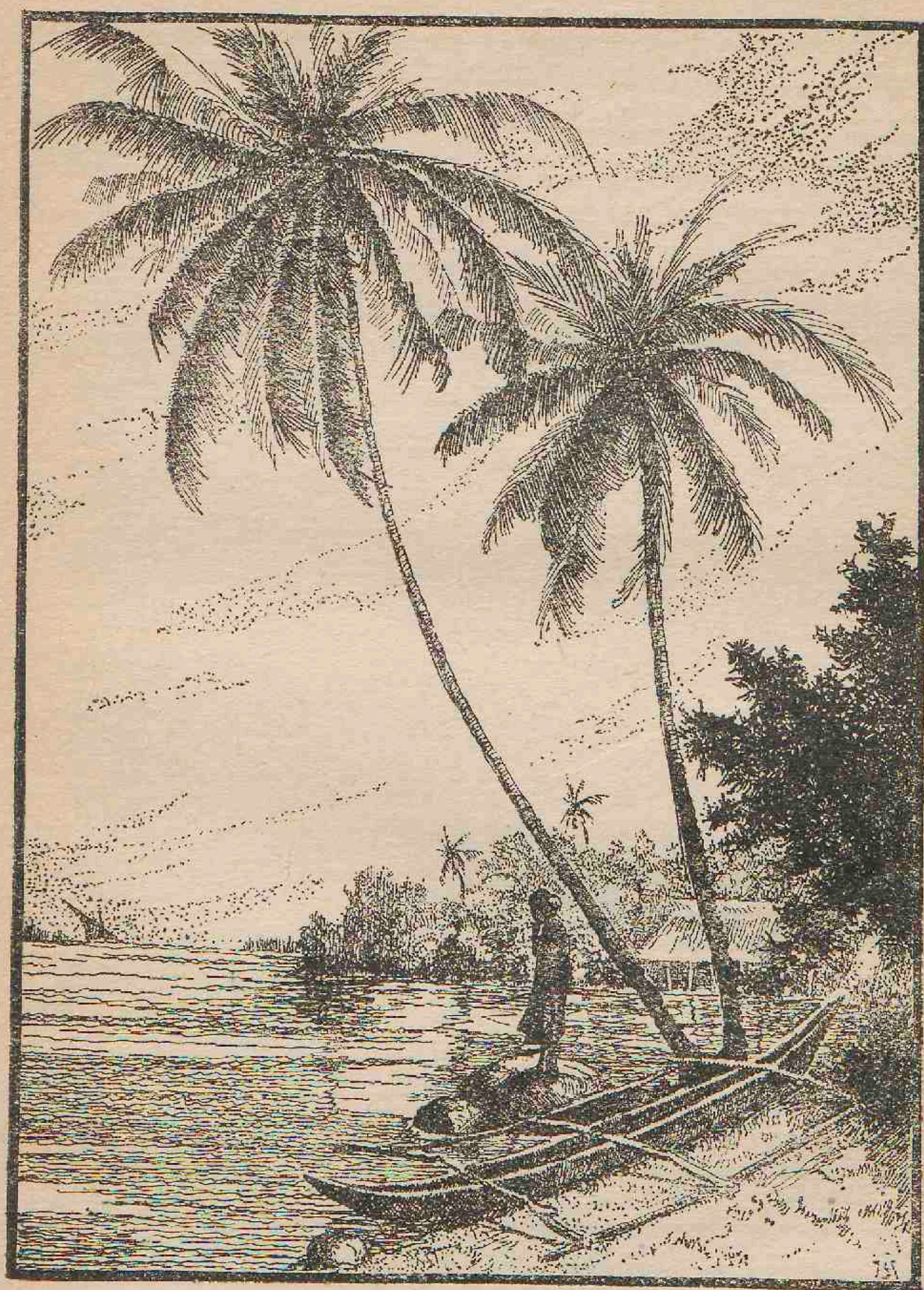
Nine: men zoekt elkaar steeds in overeenstemmende gedachten".

„Ja Heer. Toen u de vorige keer op reis was met Epa, — u was pas een maand weg, en ik wist toch, dat u drie heele maanden zou wegblijven, — zat ik hier voor het raam te naaien, legde mijn werk neer en liep naar het strand. Terwijl ik daar zoo stond, vloog mij de gedachte door het hoofd: even rechts zien, of ik uw boot zie aankomen, waarop Epa is. De tranen kwamen mij in de oogen, toen ik zoo naar de kaap tuurde, van waar u moest komen. Ik meende zelfs de tifa-gong *) te hooren. Ik heb den datum onthouden. Het was toen Non **) jarig was, en later vertelde Epa mij, dat hij toen juist ook veel aan mij had gedacht".

„Nine, je gedachten hebben elkaar ontmoet. Ik geloof, dat je gedachten Epa's ziel getrokken hebben. De in liefde opbloeiende ziel van een vrouw, is sterker dan die van een' man in zijn liefde. Ik denk, dat de Heere den gulden band van je denken en lieven samenhoudt. Toen de tranen van verlangen in je oogen kwamen, heb je toch ook de zachte fluisteringen gehoord, die je vertroostten en stil deden zijn?"

„Eerst niet Heer. Maar later wel, toen ik zou inslapen. Het was, alsof Epa mijn hand vast hield, en ik in de kerk

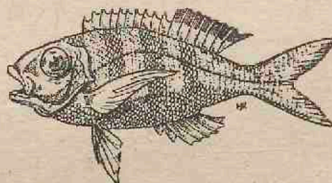
*) Op de maat van de tifa (= trom en gong), wordt geroeid.
**) Het dochtertje van den Pendéta.

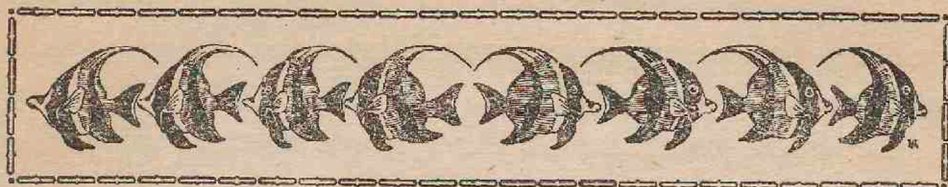
hoorde zingen: „Het Kruis tesaam, als één van ziel gedragen; den blik op Hem, die 't kruis verdroeg, geslagen. Eén in Zijn kracht en naam" *).

Fluisterend, eenigszins verlegen, en met neergeslagen oogen, zegde Nine de versregels, die gezongen waren toen haar huwelijk in de kerk voltrokken werd.

De pendéta was uitgegaan, om vertroostingen te brengen: de jonge stille vrouw had hem een lied doen hooren van geloof en van liefde.

*) Ev. Gez. 224, hier in de Mal. vertaling van C. CH. J. Schröder.

De trillende warmte was voorbij. De zon was achter de toppen der bergen verdwenen, en de hooge gevaarten wierpen verre schaduwen. Een windstoot boog de kronen der boomen. Het stof van den weg stoof warrelend omhoog.

Kleine wolkjes waren als machtige schepen geworden en dreven uit het Zuid-Westen. Van uit het Noord-Oosten, kwamen met een golving van windvlagen zware loodgrauwe wolken laag over de zee.

Hoog in de lucht, heel boven, dreven de geweldige wolken als schepen en landen en reuzen. Daaronder gierde een jagende stormende wind.

Loodgrauwe, gele en roode wolken, als krachtige rossen, stormden aan op het Zuid-Westen en botsten tegen de machtige schepen en landen en reuzen.

Een trillende donder ratelde en weerkaatste in de dalen; een flitsende bliksem kliefde de lucht.

De wind stootte met heftige rukken op den grijzen spiegel der zee en kleurde die met groen-marmeren streepen.

Als een nevel, vloog het witte schuim van de opgejaagde

golven aan weerszijden tegen de boot, en zoutdroppels spatten Epa in het gezicht.

De boot werd in de hoogte geheven, en op de kammen der golven zag men ver in het rond over het water, dat gegeeseld en op gezweept werd door de gierende vlagen.

De golven gleden vlugger dan de boot, die hen achterna gleed in de breede kokende dalen, omringd door de dansende waterbergen, die met witte koppen en scherpe kanten, instortten en kokend uiteen spatten.

Het zeil werd gerold en stevig vast gebonden. De beide jongens voorop, hielden zich angstig vast aan de mast en Epa hield met krachtige hand de pagaai, om de boot recht op de zeeën te houden.

Het was, alsof de deuren naar de diepten der zeeën geopend waren, en bij den ondergang der zon leken zij zwarte poorten, een ingang naar peillooze afgronden.

Verblindend flitste de bliksem. Zigzag met onmetelijke snelheid, sprong de vuurvonk door de wolken. Het was alsof het water siste en kookte.

De golven rolden niet meer; zij woelden en draaiden.

Vermoeid werden de armen van Epa. Zijn handen konden de pagaai bijna niet meer houden.

Een berg van water verhief zich achter de boot, wentelde nader, hief zich op en sloeg als met witte handen naar omhoog.

Als vonken van wit vuur, spatte het fosforisch water in de angstige duisternis uit elkaar.

Door de zwaarte van het water werd de boot naar beneden gedrukt.

„Epa! Epa!" gilden de jongens.

„Gooi de lading over boord; schep het water uit!", riep Epa met brullende stem, tegen den donder der beukende golven in.

Op handen en voeten, kroop de grootste der jongens, naar achter. De kleine vóórop, durfde zich niet te bewegen. Rillend van angst en van koude klemde hij zich vast aan den mast.

„Bapa kami jang ada di sorga" *) bad hij met bevende lippen en angstig geopende oogen. Verder kwam hij niet. Het was of zijn geheugen door angst weggenomen was. — *„Bapa kami jang ada, ada, di di sorga"* herhaalde hij eenige malen, en toen schreide hij als een kleine jongen, met stille tranen en trillende stem, rillend van vrees.

Hij wilde zoo gaarne terug naar zijn moeder. Hij verlangde naar haar, als hij nog nooit had verlangd.

Wat gaf het uitwerpen der lading en het uitscheppen van het water, waar nieuwe golven over hen braken en de randen der boot met de woedende zee gelijk maakten?

„De lading uit; anders zinken wij"! riep Epa met schorre stem, al zijn krachten inspannend, om de boot recht te houden, vóór den wind.

---

*) Onze Vader die in de Hemelen is.

De pakken met sagoe vielen weg in de diepten, het water klotste door de boot. Toen zij omhoog ging met de heuvels der deiningen, schoot het water naar achter en spoelde het de bundels met kleeren weg. Golven sloegen over hen heen. Epa's krachten raakten uitgeput.

Toen kwam de boot in een stroom-rafeling, met nog hooger en nog wilder slaande golven. Zij sleurden Epa van zijn bank. Hij greep, hij sloeg met zijn hand naar de bank. Maar de boot werd onder hem weggetrokken en hij viel in den stroom, waar de kolken draaiden die hem meezogen naar den ingang van de donkere poorten der geheimzinnige diepten.

„Epa! Epa!" gilde de grootste der jongens. — Hij vond geen pagaai, en kon de boot dus niet wenden. Met op-één geklemde tanden, zwom Epa op zijn pagaai. Hij koerste naar de rijzende en dalende boot, waar hij de stem hoorde van den roependen jongen.

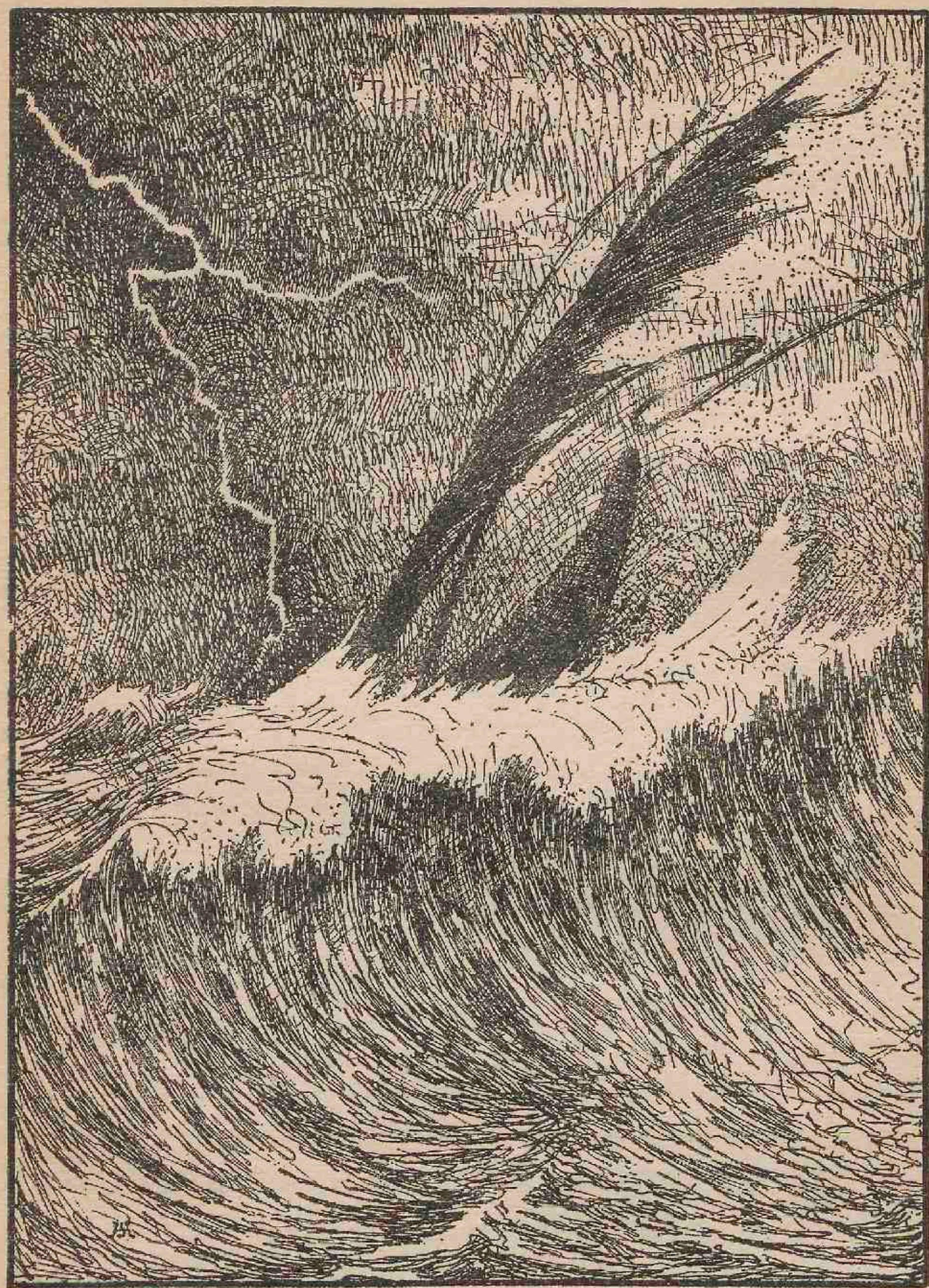
Maar de stroom voerde hem mede, en duisternis omringde hem. Van de boot was geen schaduw zelfs meer te zien op de donkere golven.

Epa uitte een rauwe kreet van vermoeienis; hij voelde dat hij naar beneden getrokken werd.

Toen kwam een nieuwe waterberg en brak boven zijn hoofd. Hij worstelde, en rees weer naar boven. Maar toen ontglipte de pagaai aan zijn krampachtige handen.

Zijn armen openden zich nog eenmaal.

„*Ina Paroena*", de Vrouw van de Zee, was gekomen.

Zij omhelsde hem en trok hem met zich naar beneden.

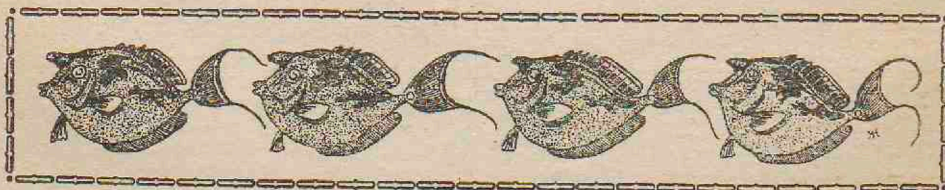
Drie dagen later, werd Epa gevonden, op een van de riffen van het eilandje Kasa.

Met wijd-open armen lag hij op het witte zand, en de zacht-bevende deining van de ruischende zee, legde witte schuimvlokjes, als bloemen, aan zijn voeten.

Een dag eerder was de boot met de beide jongens, aan de overzijde der baai komen aandrijven.

En Nine dacht, dat Epa bij haar Moeder was. Daarom was zij vroolijk, en ging zij onbezorgd met haar kleine in den tuin om naar de rijpende rijst te kijken en groenten te halen.

In rouwfloers van purper was de zon ondergegaan. Onhoorbaar was de avond gekomen en wikkelde zijn sluier om bergen, landen en zeeën.

Als kaarsjes, flikkerden de twinkelende sterren boven aan den onmeetbaren hemelkoepel.

Hier en daar waren in de huizen de lampen ontstoken en op de straten en wegen was niemand te zien.

Volgenden avond zou de nieuwe maan zichtbaar zijn, als een smalle zilveren band.

Een prauw gleed met haar voorsteven op het zand van de kust. Een oud man kwam naar het huis van den pendéta. Hij weifelde en hoestte; eindelijk klopte hij aan de gesloten deur. De pendéta opende haar.

„Wel, *Ama*, (vader); ge komt nog laat! Kom binnen en rust eerst wat uit".

De oude man begroette Njonja-pendéta; toen ging hij zitten en zuchtte. Strak stond zijn gezicht, zijn oogen keken van de njonja naar den pendéta en van den pendéta naar de njonja.

Een wolk van zorg lag over zijn voorhoofd. Hij had een gelaat als een man die veel geleden heeft: zijn bruine

oogen zagen met zachten blik van den een naar den ander.

De pendéta vond het pijnlijk wachten, totdat de oude man het gesprek opende. Hij wilde hem tegemoet komen; het hem gemakkelijk maken.

„Ama, uw hart is zwaar geladen; uwe oogen weenen van zorg. Is het niet wel in uw huis of uw dorp en komt ge mijn hulp inroepen? Zeg mij, wat uw leed is; ik zal mijn hart leggen aan uw hart en mijn handen in uw handen".

Met gebogen hoofd hoorde de oude man de zachte welmeenende woorden en hij sprak: „Ik kom namens den Radja van mijn dorp, die ook vorst is over het eiland Kasa.

„Hij zond mij, den zwaar beproefde. Want een van mijn zonen kwam niet terug uit de tuinen — Alfoeren hadden hem gesneld *) — en mijn jongste zoon bleef op zee.

„Hij zeide: „Ge hebt veel leed gedragen; ga en breng leed. Een jonge man zou aan het strand staan en schreeuwen. Ga gij naar den pendéta en open zachtkens de wonde".

„Toen ben ik hierheen gegaan en ik breng droefheid naar uw hart en uw gemeente. Wees niet boos op mij en vergeef mij mijn komen".

De pendéta en zijn vrouw die over haar borduurwerk gebogen zat, waren stil. Hunne gedachten vermenigvuldigden zich. Welke slag zou hen treffen?

*) Het hoofd afgeslagen op een koppensnellerstocht.

Welken kruisweg zouden zij weer op moeten klimmen, met langzame schreden? — De pendéta durfde niet vragen.

De oude man hoestte. Zijn gedachten keerden terug naar het verleden, toen een boodschapper *hem* het kwade bracht en zijn hart verscheurd werd van leed.

„Kent ge de riffen Heer, waar de zeemeeuwen schreeuwen, vóór het eilandje Kasa, dat ge van uit uw huis kunt zien?"

„Ja Ama, vele malen ben ik daar langs gevaren, en menigmaal ben ik in gevaar geweest om daar te stranden".

„Daar stranden veel prauwen Heer, en vele malen zijn daar menschen verdronken. Mijn jongste zoon vond men daar, eenige jaren geleden en voor vier dagen was daar weer een hevige storm. — Daar is gisteren een jonge krachtige man gevonden. Er is droefheid in ons dorp gekomen en nu moet ik het leed brengen naar hier".

Toen kwam er een angstig vermoeden op in de harten van den pendéta en zijn vrouw, en beiden uitten de vraag: „Epa!?".

„Ja, Heer, Epa is gevonden, met geopende armen. We hebben hem begraven in het zand van de zee, aan de kust. De zeevogels vliegen daar over zijn graf. *„Ina Paroena"* heeft haar offer voor dit jaar weer gestolen".

„Arme Nine", zuchtte de vrouw van den pendéta.

„En nu zendt de Radja van mijn dorp mij, om u te

vragen dit leed aan Nine te brengen. Haar moeder is zwak geworden; zij ligt met haar gezicht naar den wand en wil van geen vertroostingen hooren".

„Weet ge ook Ama, waar de boot met de beide knapen is, waarmee Epa van hier ging?"

„Wij weten niets Heer. We hebben naar een boot gezocht en naar aangespoeld goed, maar niets is gevonden dan Epa, met zijn voeten in het schuim van de zee".

„Met hoeveel man zijt ge gekomen, Ama?"

„Wij zijn in de prauw, drie man, Heer".

„Zullen je beide makkers zwijgen, Ama?"

„De Radja heeft hun gezegd, dat zij geen ooren en geen mond mochten hebben, en dat hunne oogen niets mogen zien. Nu slapen zij in de prauw. Zij mogen niet van de boot af, en ik verzoek u terug te mogen keeren, voordat zij opstaan en spreken. En meer weet ik niet, dan wat ik u vertelde".

„Wilt ge niet eerst wat eten en rusten?"

„Dank u Heer. Ik zou gaarne weer naar mijn dorp terugkeeren".

Toen ging de oude man langzaam heen. De pendéta bracht hem naar het strand.

In het duister gehuld, verdween weer geruischloos de boot. Zachtkens droop het water van de scheppende riemen.

Het was een slaaplooze nacht voor den pendéta en zijn vrouw. Schrikkelijk zwaar was de taak, die zij in het morgenlicht moesten volbrengen.

„Weet ge nog man, wat wij onlangs hebben gelezen? „Wij lijden niet alleen *met* de menschen — ook *voor* hen". Het lijden van den Heiland, was geheel mede-lijdende liefde. Zoo moet ook jij je kruis dragen. Ga de diepten in van de afgronden; ik ga met je mede. We zullen samen dragen"! Zóó sprak zijn vrouw.

De pendéta zag niets van het heerlijke van den morgenstond en hij smaakte den vrede niet van de stille ochtend-ure. Onrustig liep hij heen en weer op de voorgaanderij van zijn woning.

Hij moest naar Nine en woorden brengen van leed en van rouw.

De gang van den ouden man van het eiland Kasa was zwaar geweest. Immers hij worstelde weer met het oude leed om zijn zonen, dat opnieuw schrijnde en brandde.

En de pendéta moest nu naar de jonge stille vrouw, die vroolijk was en gelukkig in hare liefde.

O, Nine, Nine, wat is het zwaar!

De pendéta en zijn vrouw, moesten eerst mede de diepte in, om straks de jonge vrouw daar uit te kunnen helpen.

Des morgens had hij om licht gebeden en geklaagd: „Och Heere, ik ben geworden als een man zonder levenskracht; het is zoo duister in mij; waar is de weg naar de woning van Uw licht?"

Toen hadden er opeens zachte orgeltonen geklonken vanuit de binnengaanderij en zong zijn vrouw uit den 23sten Psalm: „Al ga ik door een stikdonker dal, ik ducht geen leed; want Gij zijt met mij. Uw stok en Uw staf die troosten mij".

Het was een antwoord geweest op zijn stille bede.

Zoo ging hij dan langzaam, met zware voeten, den kruisweg op naar de jonge vrouw, om haar de bood schap van Gods vreeselijke raadselen te brengen.

„Ja, daar is Toean! — Goeden morgen Heer!" riep Nine met blijden morgengroet. — „Wenscht Njonja, dat ik haar kom helpen?"

„Nine, ik kom je halen, met je kleine. Ga je mee met mij naar mijn huis? — Moet je nog eerst wat opruimen misschien?"

„Wel neen, Heer. Ik wilde juist naar den tuin gaan. Kijk, daar komt Njonja al aan! — De tuin kan vandaag wel wachten".

Nine met haar kind op den arm en de pendéta gingen Njonja te gemoet.

„Brengt ge Nine mede?" vroeg deze.

„Ja, en de kleine ook, daar kan Mada wel eerst mee spelen" *).

Samen gingen zij in het huis van den pendéta.

„Nine, ga maar mee naar binnen. Willen we naar de binnen-gaanderij gaan? Ik moet je wat meedeelen. — Geef het kind maar aan Mada; die zal er wel mee spelen. — Kijk, ga hier maar zitten, naast mijn vrouw".

„Och, Heer, dat is niet noodig; ik kan wel staan".

„Neen, Nine, ga liever zitten. Ik heb een langen weg te gaan en de vermoeienis zal groot zijn".

Toen Nine zat, sprak hij verder: „Ik heb een bericht uit het dorp van je moeder ontvangen. Je bent zoo alleen en ik vond het beter, dat je bij ons waart en dat Njonja je zou kunnen helpen, nu ik je dingen heb te vertellen, die zwaar zijn om te dragen en donker als een zwarte wolk".

Het blijde morgenlicht verdween uit hare oogen. Met angstig verbazen keek zij beiden aan. „*Adoeh!* **) Moeder is toch niet ziek, Heer?"

„Ja, Nine, Moeders ziel is ziek; zij is bedroefd en ligt met het hoofd naar den wand gekeerd en wil niet vertroost worden".

---

*) Mada was een inlandsch pleegkind van den pendéta.

**) Uitroep van schrik en van pijn.

„Heeft Epa u bericht gezonden? Waarom haalt hij mij dan niet?"

„Epa zou stellig komen; maar hij kan niet".

„Is Moeder dan zóó ziek, dat hij haar niet verlaten kan? — Waarom zendt hij dan de boot niet?"

„Neen, Nine. Moeders lichaam is niet ziek; maar zij is erg bedroefd".

„O, dan is Epa ziek!"

Zwijgend en staaroogend keek zij voor zich uit. Dit bericht moest eerst tot haar doordringen in al zijn kwellenden angst.

„Ik ga dadelijk naar mijn dorp! Mag ik uw prauw leenen, Heer?"

„Ja Nine. Maar luister". — De vrouw van den pendéta nam de hand van Nine in hare hand! — „Als je in je dorp komt, en Epa heel erg ziek is, zult ge dan sterk zijn en het kruis dragen, dat de Heere je oplegt?"

„Is het dan zoo erg, Heer?"

„Het is heel erg, Nine".

„Maar mag ik dan dadelijk gaan?"

„Ja, Nine, je moogt dadelijk gaan. — Maar weet je nog, dat het hier vier dagen geleden zoo stormde? Op zee was die storm nog erger".

„Ja, Heer".

„Toen was Epa op zee, en achter duistere wolken verborg zich de Heer, en groote golven gingen over zijn boot".

„Epa heeft toch geen schipbreuk geleden?"

„Dat bericht heb ik ontvangen, Nine".

„En is Epa toen naar land gezwommen? Waar is hij nu? Is hij nu bij moeder? — Of is hij nog niet bij moeder, en is zij daarom zoo bedroefd?"

„Ja Nine, daarom is je moeder zoo bedroefd".

Zij boog haar hoofd op haar armen. — Toen klonk vol angstig vragen: „Heer, zeg niet, dat hij verdronk! Zeg, dat hij in mijn dorp is en ziek is!"

„Neen, Nine, dat kan ik je niet zeggen. De Heere legt je een groot en zwaar kruis op om te dragen. Hij geeft een groote wonde aan je hart. Je liefde moet schreien en klagen. Ach! dat ik je zoo bedroeven moet".

„Neen, Heer, ik kan geen kruis dragen als Epa er niet is".

„Nine, mijn vrouw en ik, zullen je helpen dragen. We zullen je moeder naar hier laten halen — samen zullen wij voor jou en je kleine zorgen. Het is zoo'n vreeselijk verlies voor je . . . . ".

„Maar Epa is toch niet verdronken Heer?"

„Nine, toen de storm zoo hevig was, heeft hij een ongeluk gekregen en van de beide knapen, die met hem waren, en van de prauw, weten wij niets".

Zij staarde voor zich uit, roerloos, alsof zij vreemde klanken hoorde en de woorden niet tot de diepte van haar bewustzijn doordrongen. Bleek zag zij; grijs.

„Waar is mijn kind? — Ik ga naar huis!"

„Neen, Nine, blijf bij ons. Mada zal je kleine wel hier

brengen. — In je huis zal het straks zoo vol menschen worden als straks het bericht door het dorp gaat, dat Epa een ongeluk kreeg. Dan zal er geen plek in je huis zijn om te treuren, en geen plaats om de eenzaamheid te vinden. Men zal je met vragen overstelpen en vertellen van andere schipbreukelingen die niet terug kwamen — en men zal van je huis een vergaderlokaal maken, waar de mannen en vrouwen over vele dingen zullen gaan praten. Maar je hart zal alleen zijn in die menigte, terwijl je geen vertroosting zult ontvangen te midden van het geroezemoes der vele stemmen.

„Mijn vrouw zal je in een rustige kamer brengen, en daar bij je blijven. Zij zal je vertroosten, als je vertroost wilt worden. Je moogt in je droefheid, je kleine niet vergeten. Je zorg voor hem, is liefde brengen naar Epa".

Nine zei niets. De slag had haar neer geworpen. Verbrijzeld lag haar mooi jong huwelijksgeluk. Haar hart bloedde; haar geest was verdoofd.

Droog brandden hare oogen in de kassen; de droefheid was te groot voor het schreien van tranen.

Haar zwaar gewonde ziel kreunde van pijn. Met het hoofd op haar armen, lag zij roerloos. Geen hartstochtelijk uitgillen van leed of een zich op den grond werpen van droefenis: in stilte bloedde haar hart.

In hunne harten biddend, zagen de pendéta en zijn vrouw op haar neer. Hier was zwijgen, vertroosten. Plotseling keek Nine op naar den zwijgenden pendéta.

Met booze oogen, als vol haat, keek zij hem aan. Met rauwe stem sprak zij: „Het is *niet* waar, wat u zegt! Hier is *niemand* geweest! Epa *is* niet omgekomen! Wat wilt gij beiden van mij?"

„Nine, gisterenavond is een oud man die veel leed droeg, hier geweest. Hij bracht een boodschap van den Radja, die ook over Kasa, Heer is. Dáár, waar de meeuwen over de riffen vliegen, van hier uit, achter Kasa, heeft men Epa gevonden, met wijdopen armen. Zijn graf is aan het strand van de zee . . . ".

„Ik geloof het niet Heer . . . . ! Ach, Njonja, vergeef het mij, maar het doet mij zoo'n pijn". — Wringend knelde zij hare handen ineen.

„Nine, mijn hart bloedt om het leed dat je moet dragen! Ach, kon ik je helpen! Je heerlijke liefde en je groot geluk in Epa, zoo in eenmaal, zoo vreeselijk vernietigd".

„Zeg dat het *niet* waar is, Heer"!

„Nine, dat *kan* ik niet".

Het vragende in hare oogen werd een booze, werd een wilde glans. Haar kind nam zij van njonja's arm. Zij drukte het met waanzinnige kracht aan haar borst. — De kleine kreunde van pijn. Toen begon hij klagelijk te schreien.

Moederliefde ontwaakte weer. Zachter licht kwam in hare oogen; in tranen boog zij zich over den kleine en fluisterde: „Epa! Epa! — Ach Heere Jezus!"

„Nine, de Heiland was eens in groote duisternis en angst.

Hij klaagde: „Mijn God! Mijn God! Waarom hebt Gij mij verlaten?" Toen was er groot leed in hem, grooter dan er nu in je hart is. God was voor hem achter donkere wolken verborgen. Maar de levende God, was toch bij hem en bij Hém vond de Heiland kracht om te juichen: „Het is volbracht!"

„God is ook bij jou, Nine, en de Heiland wil je leed mede-lijden en mede-dragen. Hij wil het zware werk dat je moet doen, mede volbrengen.

„Nine, zie je kind aan en volbreng met God de taak die Hij je op de schouders legt".

„Ach, Heer! Het is zoo zwaar, zoo zwaar! En mijn hoofd doet zoo'n pijn".

De vrouw van den pendéta bracht haar in een stille kamer. Daar fluisterde zij woorden vol liefde in het hart van de verslagene, om haar uit de diepte van häar smart te leiden naar het eeuwig licht, dat de Heiland daar boven doet schijnen.

Haastig kwam eèn der diakenen der gemeente aanloopen. Hij kwam de trap van de voorgaanderij op, klopte aan de gesloten deur en ging daarop dadelijk naar binnen. In eens stond hij voor den pendéta, die nog aan tafel zat met gebogen hoofd, biddend voor de jonge weduwe.

Verbaasd keek deze op; het was geen gewoonte dat men zoo maar met de deur in huis viel. Steeds had men geduld tot de deur geopend werd, hoeveel haast de boodschap ook mocht hebben.

Waarom was deze *Sjemas* (Diaken) zoo haastig?

„Heer, de prauw van Epa is terug!"

De pendéta gaf een wenk om te zwijgen, en ging met den diaken naar de voorgaanderij.

„Wat is het *Sjemas?*"

„De prauw van Epa is terug. Zie, hoe de menschen naar het strand rennen. De moeder van den kleinsten der jongens hoort ge hier gillen en schreeuwen".

„Ik weet het *Sjemas*, dat Epa niet teruggekomen is. Den Heere zij dank, dat de knapen behouden zijn! De *beide* jongens zijn toch wel terug?"

„Ja, Heer".

„Nine is binnen *Sjemas*, bij Njonja — God sterke Nine op haar lijdensweg en geve haar kracht om haar kruis te dragen".

„Weet u nieuws?! Wat weet u van Epa, Heer?"

„Epa is op het strand van Kasa gevonden en daar begraven".

De diaken, een man van ongeveer dertig jaren, richtte zijn hoofd op. Met harde oogen sprak hij: „Het is vreeselijk, te vallen in de handen van den levenden God! Zijn zonde was groot, dat God hem zóó wegnam! Hij stond stellig onder het oordeel Gods".

„Meent gij *Sjemas*, dat hij schuldiger was dan anderen van hier *)?"

„Sjemas, *zijn* zonde is evengroot als *mijn* zonde.

*) Verg. in het Evangelie van Lukas: Hoofdstuk 33, vers 4.

„Waarom zou God hem dan zóó wegnemen, Heer?" Hij had vrouw en kind lief en droeg hen op zijn armen. Hij ging naar de kerk en met de gemeente bad hij tot God en met de gemeente stond hij ook in de rij en sprak hij de twaalf artikelen des geloofs.

„Hij zorgde voor zijn schoonmoeder. — Wat in het diepst van zijn jeugdig hart klopte, weet ik niet; maar hij is in zijn huwelijk altijd trouw geweest.

„Weet ge niet meer, dat de Heiland een vrouw vergiffenis schonk waarover de menschen in het dorp ongunstig spraken en dat Hij de Farizeeërs en Schriftgeleerden en de kerkeraadsleden der Jeruzalemsche Gemeente met woorden geeselde?".

„Ja, Heer".

„Oordeel dan niet, en denk milder van je medemensch en . . . . van God".

De pendéta was boos geworden.

„Weet *u* de jeugd van Epa Heer, vóór dat hij trouwde?" — „Ik weet *Sjemas*, dat de Heiland kwam voor verloor'nen, en dat Hij de rechtvaardigen met hun koud hart aan hun lot over liet. Zwijg! en oordeel niet over de gestorvenen die in Gods hand zijn. Zit *gij* naast Hem, en houdt *gij* de weegschaal in je handen? Bid liever in je hart voor de arme weduwe en haar kind!"

„Voor Nine? Nu die weet ook wel wat zij doen zal".

Toen werd de pendéta echt boos en zeide gestreng: „Ga naar je huis!"

Vanaf dien dag, was die diaken een vijand van den pendéta. Hij heeft hem veel geplaagd.

Een rumoer van vele stemmen kwam van het strand. Trappelende bloote voeten renden in haast over den zandigen weg naar de kust, waar de half opgetrokken boot van Epa, haveloos aan land lag.

Boven alles uit, klonk de hooge stem van de moeder van den kleinsten der jongens.

„En al je kleeren weg! Stel je voor, al zijn kleeren weg! — En waar is je *tagelaja* *); waar is zij?"

Zij pakte haar kind bij den schouder, stootte hem van zich af, en trok hem dan weer naar zich toe, haalde hem aan en liefkoosde hem.

Zij lachte en was boos tegelijk. Zij schreide en schold op de zee. Dan weer riep zij: *„Ja, Toehan Isa, amponilah beta poenja dosa* **) !"

„Vertel! Vertel, hoe kwam het?" En toen haar jongen verlegen werd en daar stond alsof hij de oorzaak was, nam zij hem bij de hand en door de omstanders heen dringende, rende zij bijna naar huis, hem mee trekkend.

---

*) Gevlochten mand, waarin de sagoe-broodjes verpakt worden.

**) Ach Heere Jezus, vergeef mij mijn zonden!

De grootste der jongens stond naast zijn vader. Zijn moeder was reeds naar den tuin en een zuster was erheen gegaan om haar terug te roepen.

Hij vertelde van nood en van angst, van honger en van dorst, van schreien om Epa; van rillende koude en van de zwarte duisternis in dien nacht.

De *Sjemas* stond reeds bij de steeds grooter wordende groep van menschen. Men zuchtte om Epa, die niet wéér kwam.

Toen vroeg iemand: „Waar is Nine?"

„O! *Die* is natuurlijk bij Njonja", zei de *Sjemas*. Verbaasd keek men hem aan.

„Waarom natuurlijk?" vroeg de *Penatoea* *) Oom Paul.

„Ik was daar zooeven. Toean is boos; Njonja is met Nine in een andere kamer. Zij beiden wisten reeds van het ongeluk; maar om de ouders der beide jongens bekommerden zij zich niet. *Nine* moet gewaarschuwd worden; *Nine* moet vertroost worden; maar de ouders — nu ja, laat die maar wat wachten; die moeten later maar eens hooren waar de kinderen zijn".

Men zweeg.

Plotseling riep Tjaka: „Zeg eens even! Ik weet wel dat je niet veel van Epa moest hebben en dat je meer naar Nine kijkt dan betamelijk is; maar ik waarschuw je als je wat van den „oude" zegt. Dan krijg je met mij te doen! Ik weet wel, dat je aan den wand

*) Ouderling der Gemeente.

van haar huis geklopt hebt, toen Epa met hem op reis was. Dacht je, dat wij je niet kennen op je duistere gangen?"

„Tjaka, Tjaka! Houdt je stil", fluisterde zijn vrouw.

„Ijoh! Hij gaat al", en hij spuwde in de richting, waarheen de *Sjemas* wegging.

„En zoo'n kerel is nog lid van den Kerkeraad ook", gromde hij.

„Tjaka, zijn zaak is immers in onderzoek", zei de *Penatoea*. „Kom, maak je toch niet boos. Wij allen hebben medelijden met Nine, en dat Epa zoo spoedig van ons heenging, bedroeft ons ook zeer. Wij danken den Heer, dat de beide jongens teruggekomen zijn. Laat de droefheid ons klein maken, en de dankbaarheid ons sterk maken".

„Ach, ja, *Penatoea*. Maar die vent! Je bloed zou . . .!" Hij mompelde nog wat binnensmonds, en schoof weer tusschen een kring van hoorders, die luisterden naar het verhaal van den knaap.

„Kon je hem geen touw toewerpen?" vroeg Tjaka.

„Neen, *kaka* *) Tjaka. Alles was weg. De landsvat **) lag voorop; maar ik kon niet naar voren kruipen. Ik moest mij vasthouden; de golven sloegen over mij heen en 't was zoo donker. Wij hoorden wel de stem van Epa, maar wisten niet waar hij was. — En toen hoorden we hem niet meer".

*) Kaka = oudere broer.

**) Touw waarmee een schip aan het land vast gelegd wordt.

„Als je gegeten en je verkleed hebt, ga dan naar Toean en vertel hem alles. Ik ga er ook heen. Ik wil Nine óók helpen", zei Oom Paul.

„Kom! wie helpt eerst een handje om de prauw van Epa op te bergen, en de tuigage naar huis te brengen?"

Willige handen trokken de boot verder op, dekten haar met klapper-bladeren dicht, en brachten mast en zeil naar Nine's erf. Men opende het zeil dat het in de zon zou kunnen drogen.

Oude Ena klaagde: „Zelfs geen graf voor haar om schoon te houden . . . . Altijd wachten of hij weer te huis zal komen . . . . Als een prauw van den overkant komt, altijd te denken: Daar komt mijn man. — O, hoe vreeselijk! Arme Nine!"

Het groepje vrouwen, dat langzaam huiswaarts keerde, voelde huiverend het leed, dat Ena geteekend had. Wie van hen, zou nu aan de beurt zijn om *Weduwe van de Zee* te worden?

Tjaka liep achter haar. Hij liep zoo ver mee en wilde naar huis.

Opi, zijn vrouw, vroeg: „Kom, Tjaka, ga je mee naar den tuin?"

„Neen, vrouw, van daag niet; ga jij maar hoor!" Toen liep hij dicht achter Ena.

Ena keerde haar hoofd half om en zei: „Ja, *anak**) wat een verdriet en zorg voor Nine. — Sagoe heeft

*) Kind.

zij ook niet meer in huis; zij gaf alles mee voor haar moeder".

„Wat, zeg je, moeder Ena? Heeft Nine geen sagoe meer in huis? — Hé, Opi, hoor eens! Ik ga met je mee hoor, naar den tuin".

Opi werd blij dat hij mee wilde en Tjaka zei tot haar: „Ena zegt dat Nine geen sagoe meer heeft. — Vind je 't ook goed, oudje? We zullen haar maar een paar pakken van ons geven, wat?

Opi was bang geweest, dat Tjaka in zijn goedhartigheid en boosheid, in zijn medelijden met Nine en zijn droefheid over den dood van Epa zijn vriend, zich sterken en vertroosten zou met *toeak* *), den drank die hem lastig maakte.

Daarom zei ze: „Ja Tjaka. Maar ga dan dadelijk met mij mee om de sagoe te halen. Het zal Nine goed doen als je haar helpt".

„Vrouw, je hebt al weer gelijk. Kom, we gaan dan maar". Hij keerde zich om en ging met Opi mee naar den tuin, waar de pakken pas geklopte sagoe stonden.

Langs het strand gaande, keek hij boos naar de zee. Maar *„Ina Paroena"* durfde hij niet verwenschen; hij was huiverend bang voor haar geheimzinnige macht.

Tegen den avond kwam hij met Opi terug: naast de deur van Nine's keuken zette hij twee pakken met sagoe neer. Toen zij open deed, zei hij: „Nine, ik

*) Gegiste palmwijn, die bitter gemaakt is.

moet nog sagoe aan Epa teruggeven; hier heb je al vast twee pak".

„Maar daar weet ik niets van . . . ! Epa . . . ". En tranen kwamen haar in de oogen.

„Ja, ja, 't is in orde. Opi komt het je wel eens uitleggen". En weg ging Tjaka, Opi na, die dóór geloopen was.

Eenige dagen nadat de knapen te huis gekomen waren, ging Oom Paul met een paar catechisanten, naar het dorp, waar Nine's moeder woonde, om haar te vragen over te komen en met hen terug te keeren.

De pendéta had hun een brief meegegeven en ook de familie gevraagd voor het huis en voor het erf van de oude vrouw zorg te willen dragen.

Nine's moeder *was* mede gekomen en de eerste zes maanden bleef zij bij hare dochter en haar kleinkind dat reeds wilde gaan loopen.

Maar toen de tijd voor nieuwen tuinbouw was aangebroken, had de oude vrouw geen rust meer en wilde zij terug naar de gronden waar zij jaren en jaren de akkers verzorgde.

Menig keer had zij met den pendéta gesproken om Nine en haar kleinkind mede te nemen.

In haar geboorte-dorp en in 't huis van haar moeder, was het toch beter dan hier, waar zij een vreemde was onder de anderen, al woonde zij ook dicht bij het huis van den pendéta, die nu en dan voor haar zorgen kon. Njonja en Toean vonden ook, dat het beter was dat

Nine en haar kleine vertrokken en dat zij haar huisje verkocht en geen nieuwen tuin meer bewerkte, maar naar haar dorp terugkeerde, waar zij zich thuis zou voelen te midden van hare vriendinnen.

Ook Oom Paul raadde haar, om met moeder mede te gaan. Maar Nine wilde vooreerst nog blijven.

Zij kon het huisje waarin haar geluk gewoond had, nog niet verlaten.

Zoo ging dan Moeder alléén.

Tot dusver had een half-broer van haar man zich op een afstand gehouden; maar nu haar moeder teruggekeerd was, kwam hij haar eenige keeren bezoeken en was vriendelijk en aardig.

Op een keer begon hij te spreken over de sagoeboomen die in Epa's tuin stonden en over het kappen van eenige daarvan, wier merg reeds vast was voor 't kloppen. Nine had geen bezwaar ze hem af te staan. Hij zou haar het halve deel van den opbrengst in pakken brengen.

Maar toen alles gekapt en geklopt was, bleek het, dat hij ervan aan vreemden had verkocht en de rest niet eerlijk verdeelde.

Op een volgenden keer vroeg hij geen verlof meer om in Epa's tuin te kappen, en de klappers haalde hij ook ongevraagd weg.

Voor een weduwe, bestond er geen recht dan het recht van den sterkste. En voor een weduwe, die jong was en mooi, was er niet veel rust te bekomen.

Zij was door den dood van haar man nog meer dan vroeger een vreemde in het dorpsverband geworden. En Opi en Tjaka konden toch niet altijd voor hare belangen optreden en de pendéta was zooveel op reis. Iederen keer als hij thuis kwam moest hij Nine weer hooren klagen. De koeien van den Wijkmeester vernielden haar tuin, en klagen bij dezen dorpsbestuurder, maakte de zaak nog erger.

Nu drong de pendéta er weer op aan, dat Nine naar haar moeder zou gaan en met haar samen zou wonen. Ook Oom Paul raadde haar weer, tot ze eindelijk besloot te vertrekken.

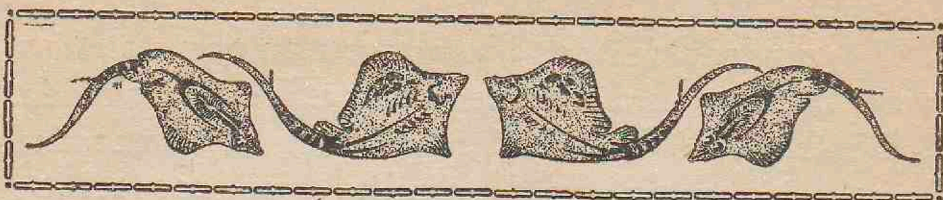
Aan de sagoe- en klappertuinen had zij toch niets, nu de halfbroer van haar man daar regeerde. En aan haar maistuin had zij ook niets, nadat de koeien van het dorpshoofd alles hadden opgevreten en verwoest en vertrapt.

En de liefde voor haar huisje, was niet zoo hecht meer, nu zij zoo vaak des avonds lastig werd gevallen.

Het is zoo moeilijk voor een jonge weduwe, om alleen met haar kind te wonen. Bij Moeder zou het toch rustiger zijn.

En toen is zij gegaan . . . . .

Purperrood, oranje-geel en groen schemerden de koraalsteenen onder den spiegel van de slapende zee, toen Nine en de kleine vertrokken.

In duizenden vormen kleurden op den wit zandigen bodem, fantastische paleizen en kasteelen met koepels, torens en kanteelen.

Bochtige straten en grillige pleinen met boomen en planten, waren geheimzinnig gehuld in het brekend licht der door dringende zonnestralen.

Vol waren die straten en pleinen met de zwijgende bewoners van de onderzeesche stad, om als het ware een inkomst te vieren van de Koninginne der zeeën, *Ina Paroena,* de machtige zelfzuchtige bruid.

Weer lag roerloos de zandkleurige rog met zijn giftigen doorn gereed voor den slag.

Slank en lenig zwom een gele zeeslang, glijdend langs de wijnroode muren, door perken van statig bewegende wieren, naar haar hol, den ingang schemerig verlicht.

Aan den ingang was die grot als afgesloten met blauwglanzende sluiers, nauw heen en weer bewogen door den zacht-vlietenden stroom.

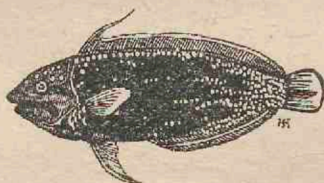

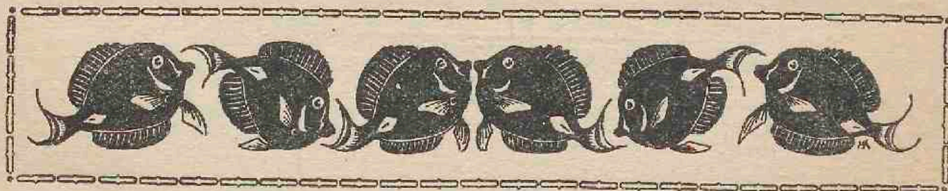
Zilveren sterren daalden en rezen; saffier-blauwe visschen openden een optocht van duizend en duizenden kleinen.

En daarachter weer ouden, met vinnen als vlaggen, met wimpels en kleurige banieren.

Het rijk van de Godinne der Seramsche Zee, is vol zwijgend leven en tooit zich in een onbeschrijfelijke tinteling en menging van kleuren.

Maar hare dooden brengt zij naar de grenzen van haar rijk, waar de schuimige golven zilveren koorden leggen langs zandige kust.

EEN OFFER DER ZEE verscheen als deel VI in de Reeks
SCHETSEN UIT DE ZENDINGSWERELD

In deze reeks zagen of zien het licht bij dezelfde Uitgeefster:

Deel I:

LIEFDE-MACHT door H. KRAYER VAN AALST.

Een schets uit het leven der Alfoeren op Seram. Pl.m. 120 blz. klein 4^0 formaat met 4 platen op kunstdruk en *Seramsche boekversiering*. **Tweede druk** (begin 1923). In speciaal omslag en in stempelband.

De heer K. v. A. is de eerste, wien 't gelukt is, zendingsverhalen te schrijven, die letterkundige waarde hebben . . . Dit is zijn verdienste, die ook in dit werkje aan den dag treedt. Doch niet om den schoonen vorm alleen, ook om den inhoud verdient Liefde-Macht, — dat de macht der Liefde tegenover de macht van zonde en adat aantoont, — gelezen te worden. We kennen Ceram — 't arbeidsveld van den schrijver — al zeer weinig en 't te leeren kennen, zooals K. v. A. er van vertelt, is **genot.**

K. W(ielemaker) over den eersten druk, in *De School met den Bijbel.*

Deel II:

VAN STORM EN STRIJD OP BOEROE'S KUST

door J. A. F. SCHUT.

Een schets van het Zendings-leven op het eiland Boeroe; 40 blz. 8^0 formaat met 5 platen op kunstdruk en in artistiek omslag.

. . . Men moge deze aankondiging beschouwen als een **dringende aanbeveling.** Het boekje voegt zich waardig in deze Serie „Schetsen uit de Zendingswereld", naast het veelgenoemde „Liefdemacht".

Ds R. Torenbeek, in de *Dordrechtsche Kerkbode.*

Een keurig uitgevoerd boekje met fraaie kiekjes en in schoonen stijl verhalend van 't lijden der Zending op Boeroe. **In alle opzichten de lezing overwaardig.**

(Ds J. H.) G(unning), *Pniël.*

Dit geschriftje zal gekocht en gelezen worden als de aandacht er maar even op gevestigd wordt.

K. van der Beek in *Friesch Kerkblad.*

Deel III:

ONDER EN MET PAPOEA'S IN DE PRAUW EN DOOR HET BOSCH door J. VAN MUYLWIJK.

Reiservaringen in de oerwouden en op de rivieren en zeeën van West-Nieuw-Guinea; 160 blz. 8^0 formaat met 1 kaart en 9 platen op kunstdruk. *Boekversiering naar Papoesche motieven.* In speciaal Honthorst-omslag en in stempelband.

VERVOLG: SCHETSEN UIT DE ZENDINGSWERELD

„In dit aardige boek vinden we den zendeling op reis. Hier maken we in den geest de moeilijke en vermoeiende en o zooveel van het geduld vergende tochten mede in Nieuw-Guinea. Ja, wij maken ze mede! Maar op onzen stoel in de gezellige huiskamer en wij *benaderen* alleen maar al die ondervindingen, welke de heer Van Muijlwijk zoo maar neerschrijft. Negen uur achtereen loopen in een tropenland, langs een weg hier en daar zóó steil, dat er maar plaats is voor één voet tegelijk op het pad; uren lang in een prauwtje te liggen wachten tot het water wat hooger stijgt; of zijn tocht afgebroken te zien door het laconiek besluit van de roeiers, dat er eerst eens gegeten of gejaagd of gevischt moet worden; nachten door te brengen onder het gegons der muskieten op een modderachtige rivier: dat alles eischt volharding, geduld, kracht, moed en . . . bovenal geloof. — **Het trouwe blijde geloof is de grondtoon van dit reisverhaal!"**

M. C. Kooij—Van Zeggelen

Deel IV:

VAN WEE EN VAN VREE door H. KRAYER VAN AALST.

Twee schetsen uit het leven der Alfoeren op Seram *(Alfoerenleed* en *Van Wee en van Vree)*. Pl.m. 150 blz. klein 4⁰ formaat, met **11** platen op kunstdruk en Seramsche boekversiering. In speciaal omslag en in stempelband.

De schrijver beschikt over alle voorwaarden om eerste klas Zendingslectuur te geven. Hij heeft de Zending lief en heeft den Inlander lief en beschikt over onmiskenbare schrijverstalenten. Men leze dit keurige boekje met zijn mooie platen . . . Velen die „zendingsverslagen" e. d. niet meer lezen, zullen warm worden bij het medeleven met het zoo talentvol beschreven Alfoeren-leed.

(Prof. Dr H. Th.) O(bbink) in *Bergopwaarts.*

Deel V:

JAALAAN! door GUSTAV HARDERS (vertaald door Mevr. J. P. Wesselink—van Rossem).

Een verhaal uit de Zending onder de Indianen van Arizona, een Staat in Noord-Amerika ten Noorden van Mexico. Pl.m. 250 blz. 8⁰ formaat, met **5** platen op kunstdruk. In speciaal omslag en in stempelband.

„Jaalaan" is een Indiaansch woord dat „Tot Weerziens" beteekent. Onder dezen titel wordt verteld van het zendingswerk onder de Indianen in den vorm van een levendig verhaal, dat boeit van het begin tot het eind . . . Onder het vertellen wordt niet alleen heel wat van de eigenaardige zeden en gewoonten der Indianen meegedeeld, maar vooral hun zieleleven geteekend. Het is een boek dat licht geeft over den moeilijken arbeid om 't Evangelie aan die primitieve volken te brengen . . . .

Een leerzaam boek, dat voor oud en jong geschikt is.

Groninger Gereformeerde Kerkbode.

Begin 1923 verschijnt als Deel VII:

WIL TEGEN WIL door GUSTAV HARDERS (vertaald door Jonkvrouwe H. van Lennep).

Een nieuw verhaal uit de Zending onder de Indianen van Arizona. Pl.m. 250 blz. 8⁰ formaat met **4** platen op kunstdruk. In speciaal omslag en in stempelband.

UITGEGEVEN DOOR DE N. V. ALGEMEENE BOEKHANDEL VOOR INWENDIGE EN UITWENDIGE ZENDING TE 's-GRAVENHAGE